

NOTAT

Til: Styret

Fra: Rektor

Om: Utvidelse av eierandel i selskapet AquaCulture Engineering AS

Tilråding:

- Styret vedtar forslaget om å øke NTNUs eierandel i selskapet ACE til 16% gjennom et kjøp av 1020 aksjer fra SINTEF til en pris av kr 500 pr. aksje.
 - Styret ber rektor om å legge frem vedtaket for Kunnskapsdepartementet for å innhente nødvendig godkjenning for å gjennomføre transaksjonen.
-

Formål

Gi styret et grunnlag for å vurdere den faglige nytten og økonomiske omfanget og risiko ved å øke eierandelen i ACE.

1. Bakgrunn

Selskapet AquaCulture Engineering AS (ACE) planlegger å tilby storskala forskningsfasiliteter for utvikling og utprøving av systemer, utstyr, instrumenter og metoder innen havbruksteknologi. Planleggingen av senteret ble initiert av NTNU, i samarbeid med SINTEF Fiskeri og havbruk, gjennom EU prosjektet DesignACT under 6. rammeprogram som NTNU koordinerte.

Selskapet ble stiftet i mai 2006, med Bjugn kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune som de to største eierne (75%). Bjugn kommune hadde på det tidspunktet over flere år arbeidet målrettet for etableringen av et Norsk Senter for Havbruksteknologi på Valneset i Bjugn kommune, og var derfor naturlig en av hovedaksjonærene i etableringsfasen. Arbeidet i ACE har siden stiftelsen i 2006 vært knyttet til planlegging og tilrettelegging for å realisere planene om et storskala forskningssenter. I løpet av 2008 er flere viktige forutsetninger på plass i forhold til å realisere selskapets utbyggingsplaner, og dermed ta selskapet over i en ny fase.

NTNU og SINTEF hadde ved etableringen av ACE hver en eierandel i selskapet på 5%. Begge institusjonene vil i et fremtidig forskningssenter ha betydelig egeninteresse i å utnytte fasilitetene optimalt, og det er derfor ønskelig at de inntar en eierposisjon som sikrer større innflytelse.

Den 17. november 2008 ble det gjennomført en ekstraordinær generalforsamling i selskapet. Der ble det besluttet å nedskrive aksjekapitalen i selskapet med 50 %, samtidig som aksjekapitalen ble økt ved utstedelse av nye aksjer. SINTEF Fiskeri og Havbruk AS tegnet seg for samtlige nye aksjer, og har dermed en eierandel i selskapet på 65,2 %, mens NTNU har en eierandel på 1,8 %. I den samme generalforsamlingen har NTNU fått en opsjon på kjøp av 1020 aksjer fra SINTEF Fiskeri og Havbruk AS til en pris av kr. 500 pr aksje. Etter et eventuelt framtidig kjøp vil NTNUs og SINTEFs eierandeler i selskapet være hhv 16 % og 51 %.

2. Faglig vurdering

I framtida kan havets levende ressurser gi Norge større inntekter enn oljen. Forskning og teknologiutvikling bidrar til at norsk havbruk blir stadig mer konkurransedyktig og skånsom for miljøet og dermed sikrer en helsefremmende matproduksjon globalt. NTNU kan spille en viktig internasjonal rolle i kunnskapsutviklingen for å dyrke havet på en bærekraftig måte.

Oppdrett av fisk og andre marine organismer i flytende produksjonssystemer er preget av stor kompleksitet som krever en flerfaglig tilnærming og kompetanse på mange områder. Havbruksteknologi er systemorientert, med spesiell fokus på utstyr, instrumentering, automatisering og prosessstyring for å oppnå en mer effektiv drift, bedre dyrevelferd, redusert virkning på miljøet og trygg mat. Den internasjonale trenden med stadig færre, men større merdsystemer i mer eksponerte havområder øker grad av kompleksitet, samt behovet for kraftigere systemer og materialer og for nye operasjonsmetoder. Teknologimiljøene ved NTNU er i toppsjiktet i verden, og sammen med realfagforskerne har de den nødvendige kompetansen til å utvikle nye løsninger for en bedre utnyttelse av havets ressurser.

Behovet for storskala forskningsfasiliteter knyttet til havbruksteknologi er blant annet dokumentert gjennom EU prosjektet DesignACT som NTNU koordinerte. Videre har dette blitt innspill til både det europeiske og det nasjonale veikartet for forskningsinfrastruktur. ACE sine planer for å etablere et slikt forskningscenter kan derfor bidra til å dekke behovene.

Verdien av et storskala testsenter består i at resultater fra numeriske modeller og småskala forsøk kan utprøves og verifiseres i felt under tilsvarende forhold som industrien. Dette komplimenterer dermed eksisterende infrastruktur ved Marinteknisk senter, Sealab, Trondhjem biologiske stasjon og forskningsfartøyet Gunnerus. I tillegg vil senteret ha en stor grad av innebygd fleksibilitet, som også vil ha betydning for andre samfunnsviktige temaer hvor NTNU har et spesielt ansvar. For eksempel gjelder dette innefor integrerte akvakultursystemer, nye marine bioressurser, utnyttelse av bioenergi, instrumentering, energi fra havet og materialteknologi.

Et storskala forskningscenter vil ha stor betydning for marin og maritim forskning og utdanning ved NTNU. Senteret skal tilby undervisnings- og testfasiliteter i felt som bidrar til en større integrering av forskning og utdanning så vel som en bedre forståelse for industriens behov. På Master og PhD nivå kan et stort spekter av eksisterende fag bruke ACE som feltlaboratorium. NTNU får muligheten til å utdanne spesialister med en stor grad av praktisk forståelse slik at kunnskapen kan implementeres i industrien. Dette skaper attraktive kandidater med en totalkompetanse som er påkrevd av fremtidige arbeidsgivere innen næring og forvaltning.

Marin og maritim forskning ved NTNU har en målsetning om å være i det internasjonale toppsjiktet. NTNUs senter for fremragende forskning (SFF) Cesos har siden 2000 vært et ledende kunnskapscenter for flytende og faste konstruksjoner i havet. I tillegg har NTNU en sentral posisjon i senteret for forskningsdrevet innovasjon (SFI) Create, som har som mål og å utvikle utvikle teknologi for kultivering av havet gjennom å samle bedrifts- og forskningspartnere i et felles senter. For begge disse vil denne infrastrukturen bli et viktig verktøy for den videre utviklingen, samt at det for NTNU kan bidra til opprettelsen av nye i fremtiden.

Tilgang på storskala forskningsfasiliteter for havbruksteknologi vil bidra til å styrke NTNUs forskningsprofil som teknisk-naturvitenskapelig universitet, og øke NTNUs verdi som internasjonal forskningspartner. Infrastrukturen særpreges av at den retter seg i større grad mot den teknologiske forskningen, til forskjell fra mange andre som har størst fokus rettet mot den biologiske forskningen.

ACE har i løpet av 2008 fått tilgang til 3 FoU-tillatelser for oppdrett av laks gjennom SINTEF Fiskeri og Havbruk AS, samt tilgang på lokaliteter utenfor Fosen og arealer for en landstasjon. Hver FoU-tillatelse tilsvarer en ordinær laksekonsesjon, som har en stor markedsverdi i det kommersielle markedet. Utnyttelse av konsesjonen forutsetter derimot at det er forskningsinstitusjoner, og ikke kommersielle aktører som sitter med kontrollen over hvordan denne benyttes. Selskapet er derfor avhengige av at NTNU og SINTEF sitter tungt inne på eiersiden, og derfor mye av bakgrunnen til at SINTEF kjøpte seg opp i selskapet den 17. november i år.

NTNU og SINTEF har sammen en visjon om å bli ”Internasjonalt fremragende – sammen” inne 2020. Dette er en av årsakene til at det er viktig for NTNU og inneha en eierpost i selskapet som er større enn 1,8 %. I tillegg vil en større eierandel sikre større innflytelse i selskapet gjennom økt styredeltakelse, samt styrke NTNUs posisjon i forhold til både andre nasjonale og internasjonale aktører.

3. Selskapets drift og finansiering

En betydelig og viktig del av virksomheten i ACE vil være knyttet til selve driften av oppdrettsanlegget. Denne virksomheten, samt koordineringen av aktivitet mellom forskning og produksjon, er foreslått gjennomført av et kommersielt oppdrettsselskap. ACE er p.t. i forhandlinger med flere av de største aktørene på området, og det forventes en snarlig avklaring på dette. Både investeringskostnader i anlegg og biomasse (lakseyngel), samt driftskostnader knyttet til selve oppdrettsvirksomheten er forutsatt at skal dekkes i sin helhet av det kommersielle oppdrettsselskapet. Dette for å redusere risiko og øke fleksibiliteten for ACE gjennom å leie utstyr fremfor å eie.

Den aktiviteten som blir liggende igjen i ACE vil knytte seg til drift, forvaltning og vedlikehold av forskningsfasilitetene. Investeringer knyttet til denne infrastrukturen (testlokaliteter, landanlegg, kaianlegg og annen infrastruktur) er forventet å beløpe seg ca. 80 mill. Det legges til grunn en gradvis opptrapping i investeringene i takt med at ulike finansieringsløsninger faller på plass. Her forutsettes det at offentlige investeringsmidler vil utgjøre hovedkilden til finansieringen.

Årlige driftskostnader for forskningsinfrastrukturen er også forventet å øke i takt med utbyggingen. Disse skal dekkes gjennom en kombinasjon av egenkapital, utleie, prosjektmidler og tilskudd fra oppdrettsselskapet.

4. Risiko

En økning av NTNUs eierandel i selskapet ACE til 16 % vil innebære en investering på kr. 510.000,-. Fra tidligere har NTNU investert kr. 130.000,- i selskapet. Den økonomiske risikoen for NTNU er derfor i utgangspunktet begrenset til denne summen. I ACE sine planer for videre utbygging av anlegget, er det ikke forutsatt en ytterligere kapitaltilførsel fra sine eiere. Denne forutsetningen kan riktignok endre seg hvis andre forutsetninger knyttet til finansieringen endrer seg. NTNU vil i den situasjonen måtte gjøre en ny vurdering i forhold til det videre engasjement i selskapet. Når det gjelder driften av ACE, så vil den i stor grad dekkes av brukerne, og for NTNU vil det innebære i hvor stor grad man benytter fasilitetene i sin undervisning og forskning. Her forutsettes det at den enkelte enhet ved NTNU gjør den nødvendige prioriteringen i forhold til behov, og dekker dette innenfor sine rammer og tilgang på forskningsmidler.

En fullskala forskningsfasilitet innen havbruksteknologi krever store mengder biomasse samt tilsvarende utstyr som i en kommersiell produksjon. Dette medfører at den kritiske investeringsmassen er meget høy og blir for tung å bære for forskningsinstitusjonene alene gjennom ACE. Gjennom avtaler med oppdrettsselskap begrenses mye av den risikoen som knytter seg til både investeringene og driften av oppdrettsanlegget. Et samarbeid mellom havbruksforskningen og et

kommersielt oppdrettsselskap kan riktignok begrenses av konkurranse og mangel på midler tildelt denne sektoren, men også mye av denne risikoen må man forvente blir avklart gjennom avtalereguleringer.

5. Oppsummering

Selskapet AquaCulture Engineering AS (ACE) planlegger å tilby storskala forskningsfasiliteter for utvikling og utprøving av systemer, utstyr, instrumenter og metoder inne havbruksteknologi. NTNU har muligheten til å sikre stabilitet og forutsigbarhet i tilbudet av fasiliteter og tjenester for NTNUs eksisterende og fremtidige brukergrupper gjennom et aktivt eierskap i selskapet. Videre vil en større eierandel medføre at NTNU har større påvirkningskraft i forhold til å tilrettelegge for nye behov. Derfor foreslås en utvidelse av eierandelen fra 1,8 % til 16 %. NTNU vil sammen med SINTEF Fiskeri og Havbruk AS være majoritetsiere i selskapet (67 %).